

Adı:

Tarih:

Atatürk'ün çocukluğu

Okumaya başlamadan önce konu hakkında bildiklerini düşün. Atatürk hakkında neler biliyorsun? Ön bilgilerin, metni daha kolay anlamana yardım eder.

Selanik'te Bir Çocuk

Mustafa, 1881 yılında Selanik'te doğdu. Babası Ali Rıza Efendi, annesi Zübeyde Hanım'dı. Mustafa'nın Makbule adında bir kız kardeşi vardı.

Okul çağı gelince annesi onun mahalle mektebine gitmesini istedi. Babası ise yeni yöntemlerle eğitim veren Şemsi Efendi Okulunu seçti. Mustafa önce mahalle mektebine başladı, kısa bir süre sonra Şemsi Efendi Okuluna geçti.

Mustafa küçük yaşta babasını kaybetti. Bir süre annesiyle birlikte dayısının çiftliğinde yaşadı. Orada tarladaki ekinleri kargalardan korumaya yardım etti.

Selanik'e döndükten sonra okula devam etti, bir süre sonra Askerî Rüştiyeye girdi. Matematik dersinde çok başarılıydı. Matematik öğretmeni, bu başarısını görünce onun adına Kemal'i ekledi. O günden sonra Mustafa Kemal diye anıldı.

1. Mustafa nerede doğdu?

- ☐ a) İstanbul'da ☐ b) Selanik'te ☐ c) Ankara'da

2. Mustafa'nın annesinin adı nedir?

- ☐ a) Makbule Hanım ☐ b) Zübeyde Hanım

3. Olayları oluş sırasına göre diz. (Kutulara sıra numarası yaz.)

- ☐ Şemsi Efendi Okuluna geçti. ☐ Selanik'te doğdu. ☐ Öğretmeni adına Kemal'i ekledi.
☐ Dayısının çiftliğinde yaşadı.

4. Öğretmeni neden Mustafa'nın adına Kemal'i ekledi?

- ☐ a) Sınıfın en uzun öğrencisi olduğu için ☐ b) Matematikte çok başarılı olduğu için
☐ c) Okula hiç geç kalmadığı için

5. Mustafa'nın babası onun yeni yöntemlerle eğitim veren bir okula gitmesini istiyordu.

- ☐ Doğru ☐ Yanlış

6. Mustafa çiftlikte ekinleri _____ korumaya yardım etti.

(yağmurdan / kardan / kargalardan)

7. Metindeki ekin sözcüğü ne anlama gelir?

- ☐ a) Tarlada yetiştirilen buğday, arpa gibi bitkiler ☐ b) Çiftlikteki hayvanlar
☐ c) Evin bahçesindeki çiçekler

8. Metne göre Mustafa nasıl bir öğrenciydi?

- ☐ a) Derslerle hiç ilgilenmezdi. ☐ b) Okula gitmek istemezdi. ☐ c) Çalışkan ve başarılıydı.

Eş ve zıt anlamlı sözcükler

Yazılışları farklı, anlamları aynı ya da çok yakın olan sözcüklere eş anlamlı sözcükler denir: cevap ve yanıt, okul ve mektep, siyah ve kara.

9. Eş anlamlı sözcüklerin eşini bul. Kartları ikişer aç. (Eşleştir.)

1. cevap	a) yanıt
2. öğrenci	b) sene
3. hediye	c) isim
4. ad	d) talebe
5. yıl	e) armağan

10. Zıt anlamlı sözcükleri eşleştir. (Eşleştir.)

1. dolu	a) yüksek
2. cesur	b) boş
3. ince	c) geç
4. alçak	d) korkak
5. erken	e) kalın

11. Bu sözcük çiftleri eş anlamlı mı, zıt anlamlı mı? (Her birinin yanına grubunun harfini yaz: A = Eş anlamlı, B = Zıt anlamlı)

- ☐ misafir - konuk ☐ açık - kapalı ☐ siyah - kara ☐ doktor - hekim ☐ kolay - zor
☐ gece - gündüz

12. Kardeşim bu sabah çok erken uyandı, ben ise _____ kalktım.

(hızlı / geç / erken)

13. Bu yıl okulumuzda bir kitap fuarı açıldı. Cümledeki yıl sözcüğünün eş anlamlısı hangisidir?

- ☐ a) ay ☐ b) gün ☐ c) sene

14. Hangi sözcük çifti zıt anlamlıdır?

- ☐ a) ak - beyaz ☐ b) yaşlı - genç ☐ c) kent - şehir

15. Sıcak ve ılık zıt anlamlı sözcüklerdir.

- ☐ Doğru ☐ Yanlış

16. Hangi çiftler eş anlamlıdır? Hepsini seç. (Birden çok doğru olabilir.)

- ☐ a) ihtiyar - yaşlı ☐ b) güzel - çirkin ☐ c) kent - şehir ☐ d) aşağı - yukarı

Kısaltmalara gelen ekler

Bazı uzun adları kısaltarak yazarız: Türkiye Büyük Millet Meclisi yerine TBMM, Türk Dil Kurumu yerine TDK, kilometre yerine km yazarız.

17. Kısaltmayı açılımıyla eşleştir. (Eşleştir.)

1. TBMM	a) Türk Dil Kurumu
2. TDK	b) santimetre
3. km	c) Türkiye Büyük Millet Meclisi
4. cm	d) kilogram
5. kg	e) kilometre

18. TDK kısaltmasına -e eki nasıl getirilir?

- ☐ a) TDK'ya ☐ b) TDK'ye ☐ c) TDK'e

19. TBMM'de sözcüğü doğru yazılmıştır.

- ☐ Doğru ☐ Yanlış

20. Hangisi doğru yazılmıştır?

- ☐ a) Okulca TBMM'yi gezdik. ☐ b) Okulca TBMM'yi gezdik. ☐ c) Okulca TBMMyi gezdik.

21. Bu çanta 3 _____ ağır değil.

(kg'den / kg'dan / kgdan)

22. cm kısaltmasına -i eki getirilince hangisi doğru olur?

- ☐ a) cm'i ☐ b) cm'yu ☐ c) cm'yi

23. Hangisinde ek yanlış getirilmiştir?

- ☐ a) Yarışmada 2 km'den fazla koştuk. ☐ b) TDK'ya bir mektup yazdık.
☐ c) TBMM'nin bahçesi çok büyük.

Başöğretmen Atatürk

Bir olayın niçin olduğunu anlatan bölüme neden, ondan dolayı ortaya çıkan duruma sonuç denir. Çünkü, bu yüzden, bu nedenle, için gibi sözcükler neden-sonuç ilişkisi kurar.

Başöğretmen

Cumhuriyetin ilk yıllarında ülkemizde okuma yazma bilen insan sayısı çok azdı. O dönemde kullanılan harfler Türkçenin seslerini tam karşılamıyordu. Bu yüzden okuma yazma öğrenmek uzun zaman alıyordu.

Atatürk, herkesin kolayca okuyup yazabilmesini istiyordu. Bu amaçla yeni Türk harfleri hazırlandı. 1 Kasım 1928'de yeni harfler kabul edildi.

Atatürk, yeni harfleri tanıtmak için birçok şehri gezdi. Elinde tebeşir, kara tahtanın başına geçti ve halka harfleri kendisi gösterdi. Okuma yazma öğretmek için açılan Millet Mekteplerinin başöğretmenliğini de üstlendi. Bu yüzden ona Başöğretmen denir.

Millet Mekteplerinde gençler ve yetişkinler okuma yazma öğrendi. Kısa sürede okuma yazma bilenlerin sayısı arttı. Bugün her yıl 24 Kasım'ı Öğretmenler Günü olarak kutlarız.

24. O dönemde okuma yazma öğrenmek neden uzun zaman alıyordu?

- ☐ a) Okullarda hiç öğretmen olmadığı için
- ☐ b) Kullanılan harfler Türkçenin seslerini tam karşılamadığı için
- ☐ c) İnsanlar kitap sevmediği için

25. Yeni harflerin kabul edilmesinin sonucu ne oldu?

- ☐ a) Okuma yazma bilenlerin sayısı arttı.
- ☐ b) Herkes okulu bıraktı.
- ☐ c) Kitaplar ortadan kalktı.

26. Yeni Türk harfleri 1 Kasım _____ kabul edildi.

(1923'te / 1928'de / 1938'de)

27. Millet Mekteplerinde yalnızca çocuklar ders gördü.

- ☐ Doğru
- ☐ Yanlış

28. Atatürk'e neden Başöğretmen denir?

- ☐ a) Bir ilkokulda sınıf öğretmeni olarak çalıştığı için
- ☐ b) Matematik öğretmeni olduğu için
- ☐ c) Harfleri halka kendisi öğrettiği ve Millet Mekteplerinin başöğretmeni olduğu için

29. Bu metnin ana fikri hangisidir?

- ☐ a) Tebeşirle yazmak kolaydır.
- ☐ b) Atatürk, herkesin okuyup yazabilmesi için büyük çaba göstermiştir.
- ☐ c) Kasım ayı soğuk geçer.

30. Okuma yazma öğrenmek kolaylaştığı için okuma yazma bilenlerin sayısı arttı. Bu cümlede neden hangisidir?

- ☐ a) Okuma yazma öğrenmenin kolaylaşması
- ☐ b) Okuma yazma bilenlerin sayısının artması

31. Hangi cümlede bir neden-sonuç ilişkisi vardır?

- ☐ a) Atatürk 1881 yılında doğdu.
- ☐ b) Harfler kolay olduğu için halk kısa sürede okumayı öğrendi.
- ☐ c) Kara tahta sınıfın önündeydi.

Cevap anahtarı

1. b) Selanik'te
2. b) Zübeyde Hanım Makbule, Mustafa'nın kız kardeşidir.
3. Selanik'te doğdu. → Şemsi Efendi Okuluna geçti. → Dayısının çiftliğinde yaşadı. → Öğretmeni adına Kemal'i ekledi.
4. b) Matematikte çok başarılı olduğu için Metinde öğretmenin onun matematikteki başarısını gördüğü yazıyor.
5. Doğru
6. kargalardan
7. a) Tarlada yetiştirilen buğday, arpa gibi bitkiler Tarla ve karga sözcükleri, ekinin tarlada yetişen bir bitki olduğunu düşündürür.
8. c) Çalışkan ve başarılıydı. Matematikte çok başarılı olması onun çalışkan bir öğrenci olduğunu gösterir.
9. 1-a, 2-d, 3-e, 4-c, 5-b Her çiftteki sözcüklerin yazılışı farklı, anlamı aynıdır.
10. 1-b, 2-d, 3-e, 4-a, 5-c
11. siyah - kara: A, kolay - zor: B, misafir - konuk: A, gece - gündüz: B, doktor - hekim: A, açık - kapalı: B
12. geç Cümlede bir karşılaştırma var; erken sözcüğünün zıttı geçtir.
13. c) sene
14. b) yaşlı - genç Ak ile beyaz, kent ile şehir eş anlamlıdır.
15. Yanlış Ilık, sıcak ile soğuk arasındadır. Sıcak sözcüğünün zıttı soğuktur.
16. a) ihtiyar - yaşlı, c) kent - şehir Güzel ile çirkin, aşağı ile yukarı zıt anlamlıdır.
17. 1-c, 2-a, 3-e, 4-b, 5-d
18. b) TDK'ye TDK te-de-ke diye okunur; son ses e olduğu için ek -ye olur.
19. Doğru TBMM te-be-me-me diye okunur; son ses e olduğu için TBMM'de yazılır.
20. a) Okulca TBMM'yi gezdik. Kısaltmaya gelen ek kesmeyle ayrılır ve okunuşa uyar: TBMM'yi.
21. kg'dan Kilogramdan diye okuruz, bu yüzden kg'dan yazarız.
22. c) cm'yi Santimetreyi diye okuruz, bu yüzden cm'yi yazarız.
23. b) TDK'ya bir mektup yazdık. TDK te-de-ke diye okunur; doğrusu TDK'ye olmalıdır.
24. b) Kullanılan harfler Türkçenin seslerini tam karşılamadığı için Metnin ilk paragrafında bu neden açıkça yazıyor.
25. a) Okuma yazma bilenlerin sayısı arttı.
26. 1928'de
27. Yanlış Metinde gençlerin ve yetişkinlerin okuma yazma öğrendiği yazıyor.
28. c) Harfleri halka kendisi öğrettiği ve Millet Mekteplerinin başöğretmeni olduğu için
29. b) Atatürk, herkesin okuyup yazabilmesi için büyük çaba göstermiştir.
30. a) Okuma yazma öğrenmenin kolaylaşması İçin sözcüğünden önceki bölüm nedeni anlatır.
31. b) Harfler kolay olduğu için halk kısa sürede okumayı öğrendi. Harflerin kolay olması neden, kısa sürede öğrenilmesi sonucudur.